

Ontwikkelingen in de betekenis van het gebied Aersoltweerde voor vogels tot en met 2015

Monitoring in het kader
van een tijdelijke
compensatievoorziening

Rob L. Vogel

Sovon-rapport 2015/66

Ontwikkelingen in de betekenis van het gebied Aersoltweerde voor vogels tot en met 2015 Monitoring in het kader van een tijdelijke compensatievoorziening

R.L. Vogel

Dit rapport is samengesteld in opdracht van het
Waterschap Groot Salland

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2015

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Waterschap Groot Salland

Wijze van citeren: Vogel R.L. 2015. Ontwikkelingen in de betekenis van het gebied Aersoltweerde voor vogels tot en met 2015. Monitoring in het kader van een tijdelijke compensatievoorziening. Sovon-rapport 2015/66. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Illustratie omslag: Kwartelkoning (Harvey van Diek), Wilde Eend (Peter Eekelder)

Opmaak: John van Betteray

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
e-mail: info@sovon.nl
website: www.sovon.nl

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of opdrachtgever.

Inhoud

1. Inleiding	2
1.1. Achtergronden	2
2. Resultaten	3
2.1. Broedvogels	3
2.2. Wintervogels	4
3. Conclusies	5
4. Literatuur	6
Bijlage	7
Bijlage 1. Verspreidingskaarten	7

1. Inleiding

In deze rapportage wordt ingegaan op de geschiktheid van de uiterwaard Aersoltweerde als broedgebied van de Kwartelkoning (Natura 2000-soort) tot en met 2015. Eerdere monitoringresultaten zijn gepubliceerd in Deuzeman & van Manen 2013 en Vogel 2015. Waterschap Groot Salland heeft Sovon verzocht de monitoringresultaten te actualiseren. Met het voorliggende rapport wordt hierin voorzien.

1.1. Achtergronden

Door werkzaamheden ten behoeve van het Ruimte voor de Rivier-project “Uiterwaardvergraving Scheller & Oldeneler Buitenwaarden bij Zwolle” zal dit gebied een aantal jaren slechts beperkt geschikt zijn als broedgebied van de Kwartelkoning. Voor deze soort is echter een instandhoudingsdoelstelling geformuleerd in Natura 2000-gebied Rijntakken, voorheen Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel. Maatregelen zijn nodig om te voorkomen dat de instandhoudingsdoelstelling voor deze soort ten gevolge van het RvR-project niet gehaald c.q. negatief beïnvloed zou worden. Daarom is een deel van de nabijgelegen uiterwaard Aersoltweerde (66 ha, figuur 1) aangewezen als vervangend leefgebied (Besluit NBwet vergunning Schelle en Oldeneler Buitenwaarden dd 18 april 2011). Een gebied van 35 ha binnen deze uiterwaard is ingericht als potentieel broedgebied voor de Kwartelkoning.

De voornoemde maatregelen tot het creëren van tijdelijk leefgebied voorziet ook in monitoring van de Kwartelkoning vanaf het broedseizoen van 2011

(voorschrift nr. 17 uit voornoemde NBwet vergunning). De monitoring dient in beginsel maandelijks te gebeuren. Kwartelkoningen arriveren doorgaans in mei in de Nederlandse broedgebieden, en vertrekken in augustus. De roepactiviteit is het sterkst op windstille en niet te koude nachten in mei en juni. Een telling rond eind mei en rond eind juni levert in beginsel de beste monitoringresultaten op. In het kader van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM), waarin overheden samen werken aan een efficiënte inwinning van natuurgegevens, worden door Sovon Vogelonderzoek Nederland jaarlijks twee simultaan-tellingen georganiseerd (Boele *et al.* 2015). Die volstaan in beginsel voor betrouwbare monitoring van deze soort. De gegevens kunnen worden ingevoerd via de site www.kwartelkoning.nl of rechtstreeks via de Sovon-invoerportalen.

Indien zich in een bepaald jaar geen Kwartelkoningen in Aersoltweerde bevinden behoeft dat niet te betekenen dat het gebied niet (meer) of minder geschikt is. De soort is immers zeldzaam en beleeft piek- en daljaren. Om na te gaan of het gebied, in jaren zonder Kwartelkoningen, nog potentieel geschikt is kunnen ook soorten met min of meer overeenkomstige habitateisen bij de beoordeling worden betrokken (Sierdsema 1995). De relevante ‘ecologische vogelgroep’ die informatie biedt over het potentieel leefgebied van de Kwartelkoning is de Grutto-groep (nr. 502). Aersoltweerde wordt jaarlijks gemonitord door Sovon in het kader van het Gelderse broedvogelmeetnet. De meetnet wordt uitgevoerd in opdracht van de provincie Gelderland (de Boer & Slaterus 2015).

Figuur 1. Ligging van Aersoltweerde (rood omgrensd)

2. Resultaten

2.1. Broedvogels

Het gebied is geïnventariseerd conform de BMP-methode, variant BMP-B (van Dijk & Boele 2011)¹. In 2015 zijn er vier ochtendbezoeken en – in het kader van de zogenaamde kwartelkoning-simultaantellingen – een nachtbezoek gebracht (tabel 1). Het bezoek op 23 juni kan worden beschouwd als een gecombineerd nacht/ochtendbezoek. De bezoekfrequentie is in alle jaren ongeveer gelijk met uitzondering van 2013 (vijf ochtendbezoeken en twee zeer vroege ochtend/nachtbezoeken). In dat jaar werden echter alle soorten geïnventariseerd (variant BMP-A)

Tabel 1. Veldbezoeken in Aersoltweerde (66 ha)

Nr	datum	starttijd	eindtijd	Type bezoek
1	08-04-15	10:15	11:10	ochtend
2	29-04-15	05:50	07:00	zonsopgang
3	27-05-15	07:45	09:05	ochtend
4	02-06-15	23:30	01:00	Nacht
4	23-06-15	03.40	04.55	zonsopgang

De resultaten van de broedvogelinventarisatie in 2014 en de voorgaande jaren staan vermeld in tabel 2. Zie bijlage voor de verspreidingskaarten.

Tabel 2. Aantallen broedvogels, vastgesteld in Aersoltweerde met behulp van de BMP-A methode in het broedseizoen van 2010 t/m 2015. +aanwezig in onbekend aantal. Tevens is de gemiddelde dichtheid (N/100 ha) gepresenteerd, berekend over de jaren waarin de soort is onderzocht. Soorten die behoren tot de Grutto-groep zijn aangegeven met een *.

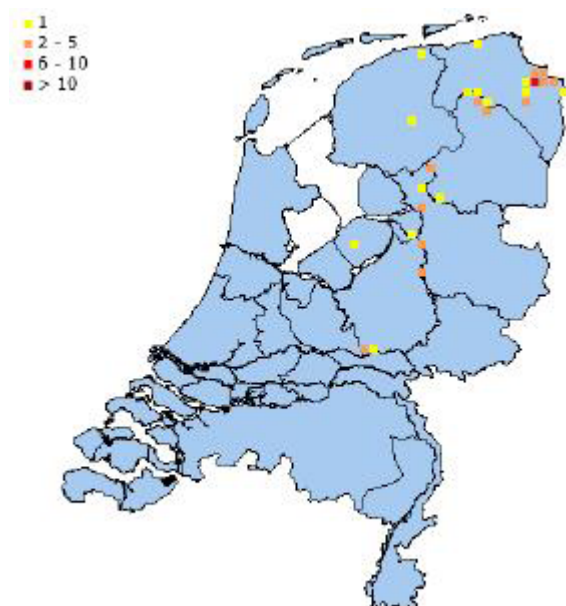
Soort	2010	2011	2012	2013	2014	2015	N/100ha
Knobbelzwaan	0	0	0	0	0	1	0,25
Kolgans	0	1	2	0	0	1	1,01
Grauwe Gans	6	19	+	2	1	2	9,12
Soepgans	0	0	0	1		7	2,43
Grote Canadese Gans	1	2	3	3	1	2	3,04
Brandgans	1	0	0			0	0,38
Nijlgans	2	1	0	2		2	2,13
Bergeend	0	0	0	1	0	2	0,76
Krakeend	3	0	2	1	0	5	2,79
Wilde Eend	12	6	10	+	+	+	14,19
Zomertaling	0	0	1	0	0	0	0,25
Slobeend	0	0	0	0	0	1	0,25
Kuifeend	0	0	0	0	0	3	0,76
Buizerd	0	0	0			1	0,38
Fazant			1				1,52
Porseleinhoen	0	0	0	2	0	0	0,51
Kwartelkoning	0	0	0	1	0	0	0,25
Meerkoet	5	+	3	+	+	+	6,08
Scholekster	6	5	3	2	3	1	5,07
Kluut	0	0	0	0	0	3	0,76
Kievit	6	9	2	2	1	5	6,33
Grutto	4	0	6	3	11	3	6,84
Wulp	1	3	4	3	4	1	4,05
Tureluur	6	5	10	5	10	8	11,15
Holenduif			1				1,52
Houtduif			2				3,04
Veldleeuwerik	0	0	0	0	0	0	0,00
Graspieper	5	2	1	1	1	1	2,79
Gele Kwikstaart	6	6	9	4	5	4	8,61
Winterkoning			1				1,52
Merel			1				1,52
Bosrietzanger	+	+	9	5	+	+	10,64

¹ Raadpleegbaar via de Sovon-website (<https://www.sovon.nl/nl/telrichtlijnen>).

Vervolg Tabel 2.

Soort	2010	2011	2012	2013	2014	2015	N/100ha
Kleine Karekiet	+	+	8	+	+	+	12,16
Grasmus	+	+	5	2	+	+	5,32
Zwartkop			1				1,52
Tjiftjaf			1	1			1,52
Fitis			1				1,52
Pimpelmees			1				1,52
Zwarte Kraai	1	0	4	2	3	3	3,29
Spreeuw			1				1,52
Kneu			2				3,04
Rietgors	7	+	6	4	+	+	8,61

In 2015 werden, evenals 2014, geen Kwartelkoningen vastgesteld. Ook de – nog zeldzamere – Porseleinhoen, waarvoor eveneens een instandhoudingsdoelstelling geformuleerd is voor Natura 2000-gebied Rijntakken, werd in 2015 niet aangetroffen. Voor beide soorten waren 2014 en 2015 echter slechte jaren ('daljaren'), en 2013 juist een goed jaar (Boele *et al.* 2015). In 2015 waren elders in de noordelijke IJsselvallei nog enkele territoria aanwezig (figuur 2).

Op grond van de aanwezigheid van andere soorten met overeenkomstige habitateisen (Grutto-groep, zie tabel 2) mag worden aangenomen dat het habitat in 2014 niet is gewijzigd, althans voor de Kwartelkoning nog steeds geschikt is. Het gebied herbergt voor Oost-Nederlandse begrippen hoge dichtheden van Tureluur en in mindere mate Grutto.

2.2. Wintervogels

Sinds de vorige rapportage in het voorjaar van 2015 (Vogel 2015) zijn geen nieuwe telgegevens beschikbaar gekomen.

Figuur 2. Voorlopige landelijke verspreiding van de Kwartelkoning als broedvogel in Nederland in 2015 (bron: www.kwartelkoning.nl)

3. Conclusies

In 2015 werden in evenals 2014 geen Kwartelkoningen vastgesteld in Aersoltweerde. Beide jaren gelden echter als 'daljaren' van de Kwartelkoning, waarvan de aantallen van jaar kunnen fluctueren. In de directe omgeving werd de soort

echter nog wel als broedvogel vastgesteld. Op grond van andere broedvogelsoorten met overeenkomstige habitateisen mag worden gesteld dat Aersoltweerde nog steeds potentieel broedhabitat is, althans niet te ruig, te nat of te droog is.

4. Literatuur

- DE BOER V. & SLATERUS R. 2015. Weidevogels binnen het provinciale meetnet in Gelderland in 2014. Sovon-rapport 2014/45. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- BOELE A., VAN BRUGGEN J., HUSTINGS F., KOFFIJBERG K., VERGEER J.W. & VAN DER MEIJ T. 2015. Broedvogels in Nederland in 2013. Sovon-rapport 2015/04. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- DEUZEMAN S. & VAN MANEN W. 2013. Vogels in Aersoltweerde in het broedseizoen van 2012 en de winter van 2012/13. Sovon-rapport 2014/45, Nijmegen.
- VAN DIJK A.J. & BOELE A. 2011. Handleiding SOVON broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- SIERDSEMA H. 2005. Broedvogels en Beheer. Sovon-rapport 1995/4, Staatsbosbeheer-rapport 1995/1. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen, Staatsbosbeheer, Driebergen.
- VOGEL R.L. 2015. Ontwikkelingen in de betekenis van het gebied Aersoltweerde voor vogels. Monitoring in het kader van een tijdelijke compensatievoorziening. Sovon-rapport 2015.019. Sovon, Nijmegen.
-

Uit deze PDF zijn de stippenkaarten verwijderd. Voor aanvullende gegevens kunt u contact opnemen met Petra Verburg (petra.verburg@sovon.nl)

In opdracht van

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

